

barnehage

Liten og god som gull

Læringsmiljøprosjektet 2026–2027

Plan for systematisk arbeid med trygt og inkluderende barnehagemiljø

Innhold og bruk av planen

Kort om dokumentet

Dette dokumentet er et styrings- og arbeidsdokument for Læringsmiljøprosjektet i Bø barnehage barnehageåret 2026–2027. Planen kobler barnehagens årsplan, Bjørnefamilien, verdigrunnlaget “liten og god som gull”, LMP-arbeidet og pedagogisk analyse til en konkret månedsplan for personalmøter og avdelingsoppdrag.

Planen er laget for å brukes aktivt i personalmøter, avdelingsmøter, pedagogmøter, LMP-grupper og ledermøter. Den skal bidra til at arbeidet blir systematisk, dokumenterbart og praktisk gjennomførbart i en travel barnehagehverdag.

Planen skal hjelpe oss å	Dette betyr i praksis
arbeide forebyggende	Vi ser etter beskyttelsesfaktorer, risikofaktorer og mønstre før utfordringer vokser seg store.
arbeide likt og systematisk	Alle avdelinger bruker samme analyseprosess og samme dokumentasjonsstruktur.
undersøke før tiltak	Tiltak skal bygge på observasjoner og analyse, ikke raske antakelser.
utvikle voksenrollen	Vi retter først blikket mot personalets handlinger, organisering, språk og tilstedeværelse.
dokumentere og evaluere	Vi dokumenterer observasjon, vurdering, tiltak og evaluering adskilt og presist.

1. Prosjektbeskrivelse

Læringsmiljøprosjektet i Bø barnehage skal styrke barnehagens kollektive kompetanse i å fremme et trygt og godt barnehagemiljø, forebygge utenforskap og krenkelser, og håndtere bekymringer tidlig og systematisk. Arbeidet skal ikke være et tillegg til hverdagen, men en måte å utvikle den pedagogiske praksisen i hverdagen på.

Prosjektet skal gjennomføres som et organisasjonsutviklingsarbeid der hele personalet deltar. Det betyr at personalmøter, avdelingsmøter, pedagogmøter og LMP-grupper brukes til kompetanseheving, refleksjon, observasjon, analyse, utprøving og evaluering.

Arbeidsidé

Pedagogisk analyse er den røde tråden gjennom hele året: Vi beskriver situasjoner, undersøker, analyserer barn–personal–miljø, velger konkrete tiltak og evaluerer om tiltakene virker.

2. Bakgrunn og lokal forankring

Bø barnehage har i årsplanen løftet fram trygghet, inkludering og gode relasjoner som et særskilt fokusområde for året. Bjørnefamilien følger barnehagehverdagen som en pedagogisk rød tråd, der Balder, Brumle, Basse og Mamma Bjørn synliggjør barnas utvikling, fellesskap og de voksnes trygge ledelse.

Barnehagens visjon “liten og god som gull” ligger som verdimeisig grunnlag for planen. Honningkrukka brukes som bilde på verdiene barnehagen ønsker å gi videre: varme, respekt, omsorg, ansvar og fellesskap.

Bjørnefamilien BØ

Honningkrukka

Lek og fellesskap

3. Kunnskapsgrunnlag og lovforankring

Grunnlag	Betydning for planen
Barnehageloven §§ 41–43	Planen legger til rette for forebygging, nulltoleranse mot krenkelser og en tydelig aktivitetsplikt: følge med, melde fra, undersøke, sette inn tiltak og dokumentere.
Rammeplan for barnehagen	Omsorg, lek, læring og danning ses i sammenheng. Barns medvirkning, relasjoner og inkluderende fellesskap er en del av hele barnehagedagen.
Læringsmiljøprosjektet	Arbeidet skal styrke kompetanse, relasjoner, inkludering, forebygging og håndtering av mistriksel, utenforskap og krenkelser.
Bø barnehages årsplan og årshjul	Månedstemaene fra årsplanen brukes som struktur, og LMP kobles til det ordinære pedagogiske innholdet.
Pedagogikk i alt	Hverdagspraksis i lek, måltid, overganger, relasjoner og språk sees som sentrale arenaer for pedagogisk kvalitet.

4. Overordnet mål og delmål

Overordnet mål 2026–2027

Alle barna i Bø barnehage skal oppleve trygghet, tilhørighet og inkludering i et fellesskap der de blir sett, hørt og verdsatt. Barnehageåret 2026–2027 spisser vi dette målet mot voksenrollen i utelek og på tur: I Bø barnehage skal vi voksne være tett på barna i utelek og på tur, slik at alle barn får støtte til å komme inn i lek, opplever trygge rammer, blir sett og hørt, og kjenner at de har en viktig plass i fellesskapet. Personalet skal bruke pedagogisk analyse som felles arbeidsmåte for å utvikle praksis som fremmer et trygt og inkluderende barnehagemiljø.

Hver avdeling utarbeider et spisset mål for sin barnegruppe. I tillegg lager hver ansatt et konkret personlig mål for hvordan han eller hun skal bidra til at avdelingen når målet sitt.

Delmål	Beskrivelse	Konkrete tiltak	Tegn på måloppnåelse
Delmål 1: Trygghet, voksenplassering og inkludering i utelek og på tur August–november	Alle voksne skal være aktivt til stede i utelek og på tur. Vi skal fordele oss bevisst, følge med på hvem som deltar i lek, og støtte barn som trenger hjelp til å komme inn i fellesskapet.	• Lage felles avtaler for voksenplassering ute og på tur • Oppsøke barn som går alene, blir stående utenfor eller ikke finner plass i lek • Gi barn konkrete innganger til lek, for eksempel rolle, oppgave eller invitasjon • Observere utelek og tur med blikk for trygghet, tilhørighet og inkludering • Hver ansatt velger én konkret voksenhandling å øve på	Voksne er synlig fordelt ute og på tur. Barn som tidligere sto alene, får støtte inn i lek. Flere barn deltar aktivt, søker voksne ved behov og viser at de opplever trygghet og tilhørighet.
Delmål 2: Inkluderende lek, språk og relasjoner Desember–mars	Alle avdelinger bruker litteratur, lek, relasjoner og hverdagspraksis systematisk for å styrke vennskap, omsorg og tilhørighet. Utfordringer analyseres før tiltak settes inn.	• Litteratur og Bjørnefamilien som felles språk • Lekekartlegging og relasjonsobservasjon • Reparerende samtaler • Tiltak rettet mot voksne, miljø og organisering	Flere barn inviteres inn i lek, personalet oppdager utenforskap tidligere, og barna får støtte til å forstå og reparere relasjoner.
Delmål 3: Pedagogisk analyse som kultur April–juni	Alle ansatte kan bruke en enkel pedagogisk analyseprosess: beskrive, undersøke, analysere, velge tiltak og	• Casearbeid i LMP-grupper • Felles dokumentasjonsmal • Evaluering av tiltak	Personalet kan beskrive hva som er endret i praksis, hvorfor tiltak ble valgt, og hvordan tiltakene er evaluert.

	evaluere. Arbeidsmåten skal videreføres som fast praksis.	• Standardisering av praksiser som virker	
--	---	---	--

5. Pedagogisk analyse – felles arbeidsmåte

Pedagogisk analyse brukes som en praktisk metode for å forstå hva som skjer i barnehagemiljøet før personalet velger tiltak. Metoden hjelper personalet å skille mellom fakta, tolkning, bekymring og hypotese, og den retter blikket mot sammenhengen mellom barn, personal og miljø.

Trinn	Spørsmål	Dokumentasjon
1. Beskriv situasjonen	Hva ser vi og hører vi? Hva er konkret observert?	Objektiv observasjon, tidspunkt, sted, situasjon.
2. Undersøk	Hva vet vi? Hva vet vi ikke? Hvilke mønstre ser vi? Hva uttrykker barna selv gjennom ord, lek, kroppsspråk, valg eller motstand?	Flere observasjoner, praksisfortellinger, relasjons-/lekekartlegging.
3. Analyser	Hvordan påvirker barnets behov, personalets praksis og miljøets organisering situasjonen?	Analyse under barn, personal og miljø.
4. Velg tiltak	Hva skal voksne gjøre annerledes? Hva skal endres i miljø eller organisering?	Konkret tiltak med ansvar, tidspunkt og varighet.
5. Evaluer	Virker tiltaket? Hva ser vi etter? Hva justerer vi?	Evalueringsnotat med tegn på framgang og videre beslutning.

Viktig prinsipp

Vi analyserer ikke barnet som et problem. Vi analyserer samspillet mellom barnet, de voksne, organiseringen, rutinene og miljøet – og starter alltid med hva vi voksne kan justere.

6. Barns medvirkning i LMP-arbeidet

Barns medvirkning skal være en del av hele LMP-arbeidet. Personalet skal lytte til barnas uttrykk, lek, kroppsspråk, valg, initiativ og fortellinger når vi undersøker barnehagemiljøet. Barnas opplevelser skal ikke bare vurderes av voksne, men tas med som viktig informasjon når vi observerer, analyserer, velger tiltak og evaluerer praksis.

Barna kan medvirke i både små og store valg i barnehagehverdagen, tilpasset alder, modenhet, språk og uttrykksform. De yngste barna medvirker ofte gjennom kroppsspråk, blikk, lyder, bevegelser, gjentatte valg, motstand eller initiativ i lek. Personalet må derfor observere hva de søker mot, hva de trekker seg unna, hvem de søker trygghet hos, hvilke rom de bruker, hvilke aktiviteter de vender tilbake til, og hva som skaper uro eller glede. Små barn kan for eksempel medvirke ved å velge sang, bok, lekemateriell, plass i rommet, hvem de søker kontakt med, eller ved at personalet justerer rutiner, overganger og dagsrytme ut fra barnas signaler. Eldre barn kan i større grad sette ord på egne erfaringer, ønsker og forslag. De kan medvirke gjennom barnesamtaler, samlinger, valg av tema, lekegrupper, turmål, regler for lek, løsninger i konflikter, innhold i prosjektarbeid og vurdering av hva som gjør dagen trygg og god. I LMP-arbeidet betyr dette at personalet aktivt spør, lytter, observerer og bruker barnas uttrykk som grunnlag for observasjon, analyse, tiltak og evaluering.

7. Foreldreinvolvering i LMP-arbeidet

Foreldreinvolvering skal være en naturlig del av LMP-arbeidet. Foreldre har viktig kunnskap om barnets trivsel, trygghet, relasjoner, behov og uttrykk, og denne kunnskapen skal brukes som en del av barnehagens helhetlige forståelse av barnets hverdag. Foreldrenes perspektiv kan gi personalet verdifull informasjon når vi observerer, undersøker, analyserer, velger tiltak og evaluerer om tiltakene virker.

Foreldre involveres gjennom daglig dialog, foreldresamtaler, samarbeidsmøter og informasjon om barnehagens arbeid med trygt og inkluderende barnehagemiljø. Når en situasjon gjelder enkeltbarn, skal samarbeidet være konkret, respektfullt og i tråd med gjeldende rutiner for dokumentasjon og taushetsplikt. Når arbeidet gjelder barnegruppen eller det generelle miljøet, kan foreldre involveres gjennom informasjon, felles tema på foreldremøter og mulighet til å dele innspill om barns trivsel, vennskap og tilhørighet.

I pedagogisk analyse skal foreldreperspektivet vurderes der det er relevant: Hva forteller foreldrene om barnets opplevelser, behov og relasjoner? Hva ser vi likt eller ulikt hjemme og i barnehagen? Hvilke tiltak bør barnehagen og hjemmet samarbeide om? Foreldreinvolvering skal bidra til felles forståelse, tidlig innsats og sammenheng mellom hjem og barnehage.

8. Fast struktur på personalmøter

Del av møtet	Innhold	Ansvar
--------------	---------	--------

1. Faglig inngang – 15 min	Månedens tema kobles til LMP, årsplan, lovverk og pedagogisk analyse.	Styrer / pedagogisk leder
2. Praksisfortelling – 10 min	Én avdeling deler en konkret observasjon eller praksisfortelling.	Avdeling etter rulling
3. Pedagogisk analyse – 25 min	Personalet analyserer caset etter barn–personal–miljø og skiller fakta fra tolkning.	Møteleder / LMP-gruppe
4. Avdelingsoppdrag – 15 min	Avdelingene avtaler hva som skal observeres, prøves ut og dokumenteres før neste møte.	Pedagogisk leder
5. Dokumentasjon og evaluering	Kort skriftlig notat: observasjon, analyse, tiltak, ansvar og evalueringsdato.	Pedagogisk leder / barnehagelærer

9. Implementering i organisasjonen

For at LMP skal bli varig praksis, må arbeidet gjentas i faste møteformer og kobles til avdelingens daglige arbeid. Pedagogisk leder har ansvar for at det skjer på avdelingen, barnehagelærer bidrar faglig og praktisk, og øvrige ansatte deltar i observasjon, utprøving og evaluering.

Arena	Frekvens	LMP-funksjon
Personalmøte	Månedlig	Felles kompetanseheving, casearbeid og avdelingsoppdrag.
LMP-grupper	Hver gruppe har 3 møter i halvåret. Alle ansatte er i faste grupper	Trene på pedagogisk analyse, drøfte observasjoner og støtte implementering.
Avdelingsmøte	Annenhver uke	Planlegge observasjon, justere tiltak og evaluere praksis.
Pedagogmøte	Månedlig	Sikre rød tråd mellom årsplan, månedsplan, progresjon og avdelingsoppdrag.
Ledermøte	Ukentlig	Følge opp fremdrift, dokumentasjon, støttebehov og felles retning.

10. Dokumentasjon

Dokumentasjon skal være objektiv, konkret, presis og nyttig for videre arbeid. Planen legger opp til at hver avdeling dokumenterer kort, men systematisk. Dokumentasjon skal skille mellom observasjon, vurdering/analyse, tiltak og evaluering.

Hva dokumenteres?	Hvordan?	Hvor ofte?
Observasjon	Korte notater med dato, tidspunkt, situasjon, hvem som var til stede og hva som faktisk skjedde.	Ukentlig i perioder med avdelingsoppdrag.
Analyse	Barn–personal–miljø: Hva kan forklare situasjonen? Hva må undersøkes mer?	På avdelingsmøte / LMP-gruppe.
Tiltak	Hva skal gjøres, av hvem, når, hvor ofte og hvor lenge?	Når tiltak settes i gang.
Evaluering	Hva ser vi etter? Hva har endret seg? Skal tiltaket videreføres, justeres eller avsluttes?	Ved avtalt evalueringsdato.
Foreldresamarbeid	Relevante samtaler og samarbeid dokumenteres etter gjeldende rutiner og behov.	Ved behov og i foreldresamtaler.

11. Handlingsplan / månedsplan 2026–2027

Månedsplanen kombinerer temaene fra årsplanen og årshjulet med pedagogisk analyse som gjennomgående opplærings- og arbeidsmetode. Hver måned har et overordnet tema for personalmøtet, personalets fokus og et konkret avdelingsoppdrag.

August – Jeg er skapt unik og viktig – trygg oppstart

Personalmøtets overordnede tema	Personalets fokus	Pedagogisk analyse	Avdelingsoppdrag	Tegn vi ser etter
Jeg er skapt unik og viktig – trygg oppstart ute og på tur	Trygg oppstart i utelek og på korte turer. Voksne er tett på, fordeler seg bevisst, møter hvert barn med navn og hjelper barna inn i lek og felles aktivitet.	Trinn 1: Beskriv utelek og tur. Noter fakta om voksenplassering, barnas deltakelse, hvem som søker kontakt, og hvem som blir stående alene.	Lag en enkel avtale for voksenplassering ute og på tur. Hver ansatt velger én konkret trygghetsskapende handling ute, for eksempel å oppsøke barn som står alene, invitere inn i lek eller gå sammen med et barn i overgang til tur.	Barn søker voksne ute, finner trygghet på tur, deltar mer i lek og får raskere hjelp når de trenger støtte inn i fellesskapet.

September – Alle har en plass i flokken

Personalmøtets overordnede tema	Personalets fokus	Pedagogisk analyse	Avdelingsoppdrag	Tegn vi ser etter
Alle har en plass i flokken – utelek som	Felles ansvar for at alle barn opplever å høre til	Trinn 2: Samle data fra utelek og tur. Hvem leker	Gjennomfør lek- og tilhørighetsobservasjon ute og på minst én tur.	Flere barn inviteres inn i utelek, voksne

inkluderingsarena	ute og på tur. Voksne følger aktivt med på hvem som deltar, hvem som går alene, og hvilke leker eller steder som skaper fellesskap eller utenforskap.	med hvem? Hvem inviteres inn? Hvor står voksne? Når trenger barna mest støtte?	Noter hvem som får plass i lek, hvem som trenger støtte, og hvilke konkrete voksenhandlinger som hjelper barn inn i fellesskapet. Snakk med barna om hva som gjør utelek og tur trygt og fint.	oppdager utenforskap tidligere, og barna kan vise eller fortelle hva som gjør at de kjenner seg som en del av flokken.
-------------------	---	--	--	--

Oktober – Jeg er en god venn

Personalmøtets overordnede tema	Personalets fokus	Pedagogisk analyse	Avdelingsoppdrag	Tegn vi ser etter
Jeg er en god venn – lekestøtte ute og på tur	Vennskap, empati og lekestøtte i utemiljøet. Voksne bruker natur, turmål, rollelek, felles oppgaver og små grupper for å gi barn konkrete innganger til lek.	Trinn 3: Se etter mønstre over tid. Hvilke barn finner lett lek ute? Hvilke barn trenger voksen brobygging, rolle, oppgave eller fast turvenn?	Skriv en praksisfortelling fra utelek eller tur om vennskap, inkludering eller utenforskap. Analyser hva barna, de voksne og miljøet bidro med. Prøv ut én konkret lekestøtte, for eksempel turvenn, felles oppdrag, rolle i lek eller voksenstyrt inngang til en pågående lek.	Barn får støtte til å skape, vedlikeholde og reparere vennskap ute og på tur, og voksne kan beskrive hvilke handlinger som hjalp barna inn i lek.

November – Voksenrollen i lek og konflikter

Personalmøtets overordnede tema	Personalets fokus	Pedagogisk analyse	Avdelingsoppdrag	Tegn vi ser etter
Voksenrollen i utelek, tur og konflikter	Autoritativ, varm og tydelig voksenrolle ute og på tur. Voksne er nær nok til å støtte lek, stoppe utenforskap tidlig, hjelpe barn å reparere konflikter og justere organisering ved behov.	Analyse av voksenfaktorer i utelek og tur: Hvordan påvirker plassering, språk, tempo, regler, gruppestørrelse og turorganisering barnas trygghet og deltakelse?	Analyser én konkret situasjon fra utelek eller tur etter barn–personal–miljø. Velg én voksenhandling som skal endres i to uker, for eksempel ny voksenplassering, tydeligere	Voksne er tettere på uteleken og turene, konflikter fanges opp tidligere, og færre barn blir gående alene eller uten retning.

			invitasjon inn i lek, mindre grupper på tur eller mer aktiv støtte i konflikt.	
--	--	--	--	--

Desember – Juleevangeliet – omsorg, varme og fellesskap

Personalmøtets overordnede tema	Personalets fokus	Pedagogisk analyse	Avdelingsoppdrag	Tegn vi ser etter
Juleevangeliet – omsorg, varme og fellesskap	Rolige fellesskap, omsorgshandlinger og barns medvirkning i en travel måned.	Beskyttelsesfaktorer: Hva styrker gruppa? Hva gir barna trygghet?	Finn tre styrker i barnegruppen og tre inkluderende praksiser dere vil forsterke. Dokumenter med korte praksisfortellinger.	Mer ro, tydeligere fellesskap og flere små omsorgshandlinger.

Januar – Sammen er vi sterke

Personalmøtets overordnede tema	Personalets fokus	Pedagogisk analyse	Avdelingsoppdrag	Tegn vi ser etter
Sammen er vi sterke	Profesjonsfellesskap, tilbakemeldingskultur og lek som inkluderingsarena.	Relasjonskartlegging: Hvem leker med hvem? Hvem trenger støtte?	Lag enkel lekekartlegging. Velg ett barn eller en gruppe dere vil følge ekstra med på. Ikke konkluder før dere har observert flere situasjoner.	Personalet bruker data framfor antakelser i samtaler om barnas lek.

Februar – Fra bekymring til hypotese

Personalmøtets overordnede tema	Personalets fokus	Pedagogisk analyse	Avdelingsoppdrag	Tegn vi ser etter
Fra bekymring til hypotese	Aktivitetsplikt, tidlig innsats og undersøkelse før tiltak.	Hypoteser: Hva vet vi, hva tror vi, hva må undersøkes mer?	Ta med anonymisert case til personalmøte. Skriv observasjon, bekymring, mulige hypoteser og hva som må undersøkes før tiltak.	Personalet skiller tydeligere mellom fakta, vurdering og handling.

Mars – Påske – nye muligheter og reparasjon

Personalmøtets overordnede	Personalets fokus	Pedagogisk analyse	Avdelingsoppdrag	Tegn vi ser etter
----------------------------	-------------------	--------------------	------------------	-------------------

tema				
Påske – nye muligheter og reparasjon	Reparerende praksis, relasjoner, språk for konflikt og nye sjanser.	Tiltaksutvikling: Tiltak skal være konkrete, målbare, realistiske, tidsavgrensede og evaluerbare.	Velg ett tiltak knyttet til voksenhandling, organisering eller miljø. Beskriv hvem gjør hva, når og hvordan det evalueres. La barna være med og finne løsninger	Tiltak handler først om voksnes praksis og miljø, ikke om at barnet må endre seg alene.

April – Inkluderende fellesskap i hele dagen

Personalmøtets overordnede tema	Personalets fokus	Pedagogisk analyse	Avdelingsoppdrag	Tegn vi ser etter
Inkluderende fellesskap i hele dagen	Systemblikk på rutiner, overganger, rom og gruppestørrelser.	Utprøving og underveisevaluering: Virker tiltakene?	Evaluer tiltak fra mars. Juster én ramme: voksenplassering, gruppestørrelse, overgangsrutine eller fysisk miljø.	Overganger blir roligere, og flere barn får positiv støtte før utfordringer oppstår.

Mai – Pedagogisk analyse i praksis

Personalmøtets overordnede tema	Personalets fokus	Pedagogisk analyse	Avdelingsoppdrag	Tegn vi ser etter
Pedagogisk analyse i praksis	Felles metode, felles språk og casearbeid på tvers av avdelinger.	Hel analyseprosess: beskrive, undersøke, analysere, tiltak, evaluere.	Hver avdeling presenterer én analyseprosess: observasjon, analyse, tiltak, evaluering og læring. Bruk LMP-gruppene til respons.	Ansatte kan forklare hvordan pedagogisk analyse endrer praksis.

Juni – Feiring, evaluering og videreføring

Personalmøtets overordnede tema	Personalets fokus	Pedagogisk analyse	Avdelingsoppdrag	Tegn vi ser etter
Feiring, evaluering og videreføring	Hva skal bli varig praksis? Hva må videreutvikles neste år?	Fra prosjekt til kultur: Standardisere det som virker.	Lag "Dette tar vi med videre": 3 praksiser som virker, 2 områder vi øver mer på, 1 behov for støtte fra ledergruppen. Spør barna "hva har vært fint denne våren?"	Barnehagen kan beskrive konkrete endringer i voksenpraksis og organisering.

Juli – Vedlikehold av trygg praksis i sommerdrift

Personalmøtets overordnede tema	Personalets fokus	Pedagogisk analyse	Avdelingsoppdrag	Tegn vi ser etter
Vedlikehold av trygg praksis i sommerdrift	Vikarer, feriebemanning og lik voksenpraksis.	Minimumsstandard: Hva må være likt for barna selv om personalet varierer?	Lag og bruk sommerstandard for mottak, voksenplassering, lekestøtte, dokumentasjon og beskjedrutiner.	Barn møter kjente rutiner og forutsigbare voksne gjennom sommeren.

12. Refleksjonsspørsmål som kan brukes på personalmøter og avdelingsmøter

- Hva har vi faktisk observert, og hva er våre tolkninger?
- Hvilke barn ble mest sett denne perioden, og hvilke barn må vi undersøke bedre?
- Hvordan påvirket voksenplassering, organisering og dagsrytme barnas mulighet til å delta?
- Hvilke beskyttelsesfaktorer ser vi i gruppen?
- Hvilke risikofaktorer ser vi i rutiner, overganger, lek eller samspill?
- Hva gjør vi voksne som fremmer inkludering?
- Hva gjør vi voksne som ubevisst kan hindre inkludering?
- Hvilke tiltak retter seg mot personalets praksis, miljøet og organiseringen?
- Hvordan vet vi om tiltaket virker?
- Hva skal vi feire, videreføre eller justere?

13. Felles forventninger

Område	Felles forventning
Mottak	Alle barn møtes med navn, blikk, ro og tydelig voksenkontakt.
Voksenplassering	Voksne fordeler seg bevisst i rom, garderobe, utelek og overgangssituasjoner.
Lekestøtte	Voksne følger med på hvem som deltar, hvem som står utenfor, og hva leken trenger.
Språk	Voksne setter ord på handlinger, følelser, behov og alternativer på en rolig og konkret måte.
Konflikt	Voksne hjelper barn med å forstå, reparere og finne nye handlinger.
Overganger	Voksne gir forberedelse, tydelige beskjeder, små grupper ved behov og tid til mestring.
Dokumentasjon	Voksne skriver kort og objektivt når noe skal følges opp.

14. Kilder og lokalt dokumentgrunnlag

Dokumentet bygger på Bø barnehages lokale dokumenter, årsplan, årshjul, møteplaner samt offentlig tilgjengelig informasjon om barnehageloven, rammeplanen og Læringsmiljøprosjektet.

Kategori	Kilder
Lokale dokumenter	Årsplan for Bø Barnehage 26-27 Årshjul 2026-2027 Møteplan høsten 2026. Planleggingsdagene i august 2026 Rolleavklaring barnehage Pedagogikk i alt 1.pdf.
Offentlig rammeverk	Barnehageloven §§ 41–43 Rammeplan for barnehagen Læringsmiljøprosjektet / Læringsmiljøsenderet.